

Etikmomentet – Innda 2008

Kalle Grill

Avdelningen för filosofi

Föreläsning 2

Repetition:

Personlig integritet och etik

- Vad handlar PI om?
  - Rätt att kontrollera personlig information
- Hur kan vi beskriva och avgränsa PI?
  - 1) De tre principerna
  - 2) Sammanhangsanpassade normer för insamling och spridning
- Hur kan vi knyta PI till en allmän moralteori?

Konkurrerande moralteorier

- Tre typer av moralteorier:
  - Utilitarism = *nytta*
  - Deontologi = *plikt*
  - Dygdeetik = *karaktär*
- Hur förhålla sig till de olika teorierna?
  - Samla argument
  - Använda den som passar för tillfället
  - Välja en och anpassa till egen uppfattning
  - Kombinera

Exempel: Felaktig produkt

- Du upptäcker att en IT-lösning ditt företag levererat brister i säkerhet.
- DISKUTERA:
  - Vilka värden är relevanta?
  - Vilka plikter är relevanta?
  - Vilka rättigheter är relevanta?
  - Vilka goda egenskaper (dygder) är relevanta?
  - Vilken av dessa frågor är mest grundläggande?

■ Värden

■ Plikter

■ Rättigheter

■ Dygder

RAST!

- Är du anmäld till rollspels-grupp? Vet du vilken? (annars skriv in dig här!)
- Har du rollspelshäfte? (finns här!)
- Har du kompendium? (Köp eller ladda ned)

Etik och rättvisa

- Vad är ett rättvist samhälle?
  - Det goda: Vad är viktigt/värdefullt?
  - Det rätta: Hur ska samhället fungera?
- Moralteorier om statens uppgift:
  - Utilitarism – maximera välmående/välfärd
  - Deontologi – skydda rättigheter, straffa övertramp
  - Dygdeetik – fostra goda medborgare

Ägande – startpunkt eller slutpunkt?

- Rättighetsetik baserad på självägande
  - Absolut moralisk rätt till egna kroppen
  - Korrekta förvärv & överföringar → absolut äganderätt
  - Juridisk äganderätt ska skydda naturlig rätt
  - Historisk rättviseteori
- Äganderätt som instrument
  - Rättigheter en konstruktion
  - Regler för förvärv och överföringar föränderliga
  - Juridisk äganderätt ska främja mål/värden
  - Ahistorisk rättviseteori

Juridisk äganddrätt

- Juridiskt ägande har olika former:
  - Enkla föremål
  - Boenden
  - Aktier
- Knippe av rättigheter:
  - Nyttjanderätt
  - Rätt att förstöra
  - Rätt att hyra ut
  - Rätt att överlåta
  - Rätt till värdet

Upphovsrätt och patent

- Upphovsrätt (copyright) – konstnärliga verk
- Patent – tekniska lösningar/metoder
- Kan man äga en idé?
  - Naturlig rätt: Det beror på om vad äganderätt innebär
  - Instrument: Det beror på om äganderätt till idéer främjar våra mål/värden
- Patenträtt olika i olika länder
  - I USA bredare tolkning än i EU
  - Affärsmetoder, mjukvara

DISKUTERA:

Bör mjukvara kunna patenteras?

- William Rehnquist (Chief Justice US Supreme Court) 1981:
  - "A claim drawn to subject matter otherwise statutory does not become nonstatutory simply because it uses a mathematical formula, computer program, or digital computer."
- Richard Stallman (GNU project) 2004:
  - "When you are restricting what the citizens can do with their own computers that's not just an economic issue any more. That's an issue of people's rights."

DISKUTERA:

Bör mjukvara kunna patenteras?

- Bill Gates 1991 (internal memo):
  - "If people had understood how patents would be granted when most of today's ideas were invented and had taken out patents, the industry would be at a complete standstill today...The solution is patenting as much as we can. A future startup with no patents of its own will be forced to pay whatever price the giants choose to impose. That price might be high. Established companies have an interest in excluding future competitors."
- Bill Gates 2005:
  - "...There are some new modern-day sort of communists who want to get rid of the incentive for musicians and moviemakers and software makers under various guises. They don't think that those incentives should exist... I'd be the first to say that the patent system can always be tuned...the United States has led...because we've had the best intellectual-property system."